

analyzed. Normative documents which are intended for higher medical education of Ukraine have been created within the specified period by the Ministry of health of Ukraine and the Ministry of education and science.

Results. *Two types of documents were distinguished – program ones (programs of education development and reforming) and ongoing (training plans). Program documents define the stages of medical education, methods of quality control of doctors training, directions of perfection of state educational standards in the field of health education, measures to improve the material and financial condition of medical schools, their staffing. Training plans regulate the content and structure of training in medical schools. Analyzed documents reflect two fundamental trends in the restructuring of the educational process in medical universities of Ukraine in the late XX – early XXI century: firstly, this is the approximation of education to professional activity of future doctors, focusing on the practical application of the acquired knowledge; secondly, this is the application of the new teaching technologies, particularly in the credit-modular in modern medical education.*

Conclusion. *Characteristics of higher medical education of Ukraine in the late XX – early XXI centuries contains provisions legally binding in the educational process. These provisions form the content of the documents adopted by the governing state bodies in the field of higher education. A dedicated group of documents, the volume actions apply only to the medical education of Ukraine. Normative documents are intended for higher medical education of Ukraine, are accepted in the specified period by the Ministry of health and the Ministry of education and science of Ukraine. Among these documents it is possible to allocate software and current .*

Contemporary policy documents reflect two basic trends : bringing education to professional activity of future doctors, focus on practical application of acquired knowledge; the application of modern medical education the latest, including credit-modular technologies of training.

Key words: *higher medical education of Ukraine; the restructuring of higher education; normative documents; program of the development of education; training plan; sectoral regulatory frameworks; trends; credit-modular system of organization of educational process.*

*Одержано редакцією 28.09.2016
Прийнято до публікації 03.10.2016*

УДК 351.851:37.014

Козинець Ольга Дмитрівна,
аспірантка кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. *Здійснено аналіз наукової літератури і дисертаційних робіт, що дозволяє автору стверджувати про відсутність цілісного дослідження проблеми діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою. Актуальність дослідження цієї проблеми в Україні впродовж другої половини ХХ – на початку ХХІ століття вмотивована широким проблемним полем і посилена рядом наведених суперечностей.*

Ключові слова: *діяльність; школи передового досвіду; управління; медична освіта; професійна підготовка; післядипломна освіта; медичні працівники; Україна.*

Постановка проблеми. *Реформування системи охорони здоров'я на національній основі з переорієнтацією на вдосконалення первинної медико-санітарної допомоги і впровадження принципів сімейної медицини наразі висуває нові вимоги до якості підготовки фахівців цієї галузі. З моменту отримання незалежності в Україні стає можливим вивчення*

міжнародного досвіду, що ініціює необхідність реорганізаційних змін у вітчизняній системі медичної освіти з максимальним її наближенням до рівня європейських стандартів.

У зв'язку з цим традиційні уявлення про медичного працівника є дещо застарілими. Оскільки основний професійний обов'язок полягає в наданні висококваліфікованої допомоги пацієнтам із використанням інноваційних медичних технологій, проведенні автономної профілактичної роботи серед населення, підтримуванні й зміцненні загального стану здоров'я громадян, на медичних працівників нині покладаються також додаткові функції менеджера, просвітника і дослідника.

Мета статті полягає в актуалізації дослідження діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою в Україні впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки розвиток теорії і методики управління в педагогіці розпочався порівняно недавно, більшість досліджень висвітлюють лише окремі аспекти цього наукового напрямку. Нині методологічним підґрунтям професійної підготовки бакалаврів медицини виступають філософські праці з питань корпоративного управління людськими ресурсами представників американської класичної школи менеджменту М. Альберта, А. Берлі, Л. Г'юліка, М. Мескона, М. Мінза, А. Файоля, Л. Урвіка, Ф. Хедоурі, Р. Хейлбронера та інших. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою успішно розробляється М. В. Гриньовою, І. С. Ломакіною, О. І. Мармазою, О. Ю. Немудрою, В. О. Стахурським, Т. М. Хлебніковою та іншими зарубіжними і вітчизняними вченими. Поглиблене вивчення практичних аспектів психології управління в контексті професійної підготовки сучасних фахівців представлено в науковому доробку С. Б. Бажугіної, А. М. Бандурки, Л. М. Карамушки, І. О. Кулініч, Л. П. Мельник, С. В. Пазухової, В. О. Розанової, О. Г. Романовського, В. А. Розанова, С. І. Самигіна та інших. Основні характеристики і компоненти педагогічного менеджменту розкривають у своїх працях Г. В. Єльнікова, Л. М. Калініна, Н. Л. Коломінський, Ю. А. Конаржевський, В. І. Маслов, Л. Е. Орбан-Лембрик, Г. В. Осовська, А. В. Шегда та інші.

Побіжно окремі питання впливу передового досвіду на якість практичної підготовки медичних працівників розкрито в дисертаційних роботах з історії становлення і розвитку медичної освіти в різних регіонах України та в зарубіжних країнах, що представлені в дослідженнях Г. Л. Демочко («Формування і розвиток української радянської системи охорони здоров'я у Харкові (1919–1934 рр.)», 2011 р.), Т. І. Кир'ян («Реалізація педагогічних ідей видатних вітчизняних медиків у навчальному процесі вищої школи (друга половина ХХ століття)», 2013 р.), Л. Є. Клос («Розвиток медичної освіти на західноукраїнських землях (друга половина ХVІІІ – 30-ті роки ХХ ст.)», 2002 р.), І. М. Круковської («Становлення і розвиток медичної освіти на Волині (ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.)», 2007 р.), М. Л. Кушик («Дидактичні основи фахової підготовки студентів у медичних навчальних закладах України (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», 2009 р.), Ю. Е. Лавриш («Професійна підготовка медичних сестер в університетах Канади», 2009 р.), Н. П. Литвиненко («Сучасний український медичний дискурс», 2010 р.), Г. М. Пилип («Розвиток вищої медичної освіти в західних областях України (40–90-ті роки ХХ ст.)», 2010 р.).

Шляхи оптимізації практичної підготовки майбутніх фахівців в освітньому процесі медичних навчальних закладів розкрито в дисертаціях О. А. Жерновникової («Дидактичні умови стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів медичного коледжу», 2009 р.), О. Б. Кривонос («Формування професійно-творчих умінь студентів медичних коледжів у навчальній діяльності», 2008 р.), М. І. Лісового («Формування професійного мовлення майбутніх медичних працівників у вищих медичних навчальних закладах», 2006 р.), К. Ю. Люшук («Дидактичні засади застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення науково-природничих дисциплін у медичних коледжах», 2005 р.), О. В. Маркович («Формування професійних умінь майбутніх медичних сестер

хірургічного профілю засобами алгоритмізації», 2008 р.), А. І. Мельник («Формування професійно-пізнавальної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів у процесі навчання іноземних мов», 2008 р.), О. П. Молчанової («Гігієнічні аспекти діагностики, прогнозування та корекції професійної придатності дівчат і юнаків, які здобувають медичний фах», 2003 р.), О. А. Неловкіної-Берналь («Формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей на початковому етапі навчання», 2010 р.), С. Д. Поплавської («Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності», 2009 р.), О. Ю. Рудої («Формування екологічних знань студентів медичного коледжу у процесі вивчення біологічних дисциплін», 2010 р.), М. В. Слабого («Аналіз стану та шляхи оптимізації системи фармацевтичних кадрів в Україні», 2010 р.), Т. Г. Темерівської («Формування пізнавальної активності студентів медичного коледжу в процесі вивчення природничо-наукових дисциплін», 2004 р.), С. І. Тихолаз («Педагогічні умови розвитку професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів», 2011 р.), О. В. Уваркіної («Формування комунікативної культури студентів вищих медичних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін», 2003 р.), О. В. Швидкого («Гігієнічна оптимізація навчання і заходи щодо охорони здоров'я студентів медичних училищ в умовах реформованої освіти», 2003 р.), Н. В. Шигонської («Підготовка студентів медичних спеціальностей до професійної взаємодії засобами моделювання комунікативних ситуацій», 2011 р.), Ю. А. Юрченко («Формування військово-професійних умінь у студентів вищих медичних навчальних закладів», 2008 р.).

Різні аспекти практики виховної роботи зі студентами медичних коледжів обґрунтовано в дисертаційних роботах Л. Л. Примачок («Виховання у студентів медичного коледжу розради як духовної цінності», 2011 р.), О. Я. Андрійчук («Виховання гуманності у студентів медичного коледжу в процесі фахової підготовки», 2003 р.), Х. П. Мазепи («Організаційно-педагогічні умови виховної роботи в медичному коледжі», 2001 р.). Питання адаптації до умов навчання в медичних коледжах відображено в дослідженнях Л. І. Григорчук («Гігієнічні аспекти професійної адаптації студентів до умов навчання у вищих медичних навчальних закладах та шляхи її оптимізації», 2000 р.) і Т. М. Павлюк («Емпатійні чинники професійної адаптації медичних сестер», 2007 р.). Педагогічні засади організації науково-методичної діяльності викладачів медичних училищ є предметом наукових досліджень Т. М. Лебединець («Педагогічні засади організації науково-методичної діяльності викладачів медичних училищ», 2008 р.).

Окремі аспекти управління професійною підготовкою студентів медичних коледжів розглядає О. Г. Стрельченко («Заохочення як метод управління у сфері охорони здоров'я», 2008 р.). Контролю як функції управління процесом засвоєння знань присвячені дослідження Л. М. Артемчук («Комп'ютерне оцінювання професійних знань в структурі підготовки медичних сестер», 2003 р.), Л. І. Джулай («Системи контролю знань і вмінь з клінічних дисциплін студентів медичного коледжу», 2005 р.), А. В. Семенець («Методи та програмні засоби оцінки знань в медичній освіті», 2011 р.), О. В. Сілкової («Контроль знань та вмінь у студентів вищих медичних навчальних закладів в умовах використання комп'ютерних систем», 2003 р.).

Водночас проведений аналіз наукової літератури і дисертаційних робіт дає підстави стверджувати про відсутність цілісного дослідження проблеми діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою. Актуальність такого дослідження вмотивована широким проблемним полем, що посилюється рядом суперечностей:

- між відсутністю досконалої законодавчо-нормативної і фінансової бази та інформаційною підтримкою наукових досліджень у галузі медичної освіти;
- між професійною підготовкою і післядипломною освітою медичних працівників, що не відповідає рівню європейських стандартів, та необхідністю проведення кардинальних змін в атестації медичного персоналу;

– між наявним дисбалансом між лікарями і середнім медичним персоналом у лікувально-профілактичних закладах багатьох регіонів України та відтоком кваліфікованих медичних кадрів в інші галузі народного господарства, що збільшує навантаження на середній медичний персонал, породжує його невдоволеність і викликає соціальну напругу;

– між оновленням форм упровадження і поширення передового досвіду як важливою умовою створення інноваційного освітнього середовища в системі управління медичною освітою та потребою покращенню надання безпечного і кваліфікованого медичного догляду населенню.

Викладення основного матеріалу дослідження. Наразі підготовка медичних (фармацевтичних) фахівців і бакалаврів медицини в Україні здійснюється в 127 вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах різних рівнів акредитації, у тому числі 72 – медичних училищах (філіях), технікумах, 32 – медичних (фармацевтичних) коледжах, що фінансуються з місцевого бюджету, 8 – медсестринських факультетах на базі медичних університетів і академій. Із загальної кількості вказаних вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів 117 знаходяться в підпорядкуванні Міністерства охорони здоров'я України.

Крім того, структура мережі вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів, які перебувають у підпорядкуванні Міністерства охорони здоров'я України, в останні роки значно змінилася. Відомо, що в Україні до 1992 року підготовка середнього медичного персоналу здійснювалася виключно в медичних училищах. У 1993 році в Україні був створений тільки один медичний коледж, а в 2005 році статус медичного коледжу мають уже 32 навчальних медичних заклади, що знаходяться на місцевому бюджеті і готують бакалаврів медицини.

Вивчення міжнародного досвіду з цього питання засвідчує, що раціональне використання шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою сприяє значному покращенню якості, доступності й економічності надання медичної допомоги населенню, більш ефективному використанню ресурсів у галузі охорони здоров'я, профілактиці захворювань. На законодавчому рівні це відображено в таких державних документах, як Концепція розвитку охорони здоров'я населення України (2000 р.), наказ МОЗ України «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі підготовки і післядипломної освіти молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів та бакалаврів медицини» (2004 р.), Концепція розвитку медсестринства в Україні, Програма розвитку медсестринства України (2005-2010 рр.), Концепція розвитку вищої медичної освіти в Україні (2008 р.). У цих та інших документах наголошується на необхідності підвищення якості підготовки медичних фахівців, інтеграції медичної освіти і науки, розв'язанні кадрових проблем галузі, покращанні медичної допомоги населенню, забезпеченні конкурентоспроможності випускників вищих і середньо-спеціальних медичних навчальних закладів на вітчизняному і міжнародному ринках праці. Проте питанням діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою в зазначених нормативних документах узагалі не приділяється належної уваги.

Актуальність діяльності шкіл передового досвіду в управлінні медичною освітою посилюється не лише сучасними вимогами до рівня якості в цій сфері, динамічними змінами у вітчизняній системі охорони здоров'я, але й соціальними, економічними, етичними і правовими особливостями їхньої діяльності, розвитком медичної науки і доказової медицини, інтенсифікацією міжнародного співробітництва у сфері медичної й фармацевтичної освіти. У зв'язку з цим ряд принципово важливих положень подано в Концепції розвитку освіти в Україні на 2015-2025 рр., Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), де наголошується на тому, що якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її підготовленість відповідно до стандартів вищої освіти. Оскільки результатом підготовки медичних

працівників є знання, способи мислення, погляди, цінності, навички, уміння, інші особисті якості, які здатна продемонструвати особа після успішного завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів, посилюються вимоги до практичної підготовки медичних працівників, що є основою конкурентоспроможності цих фахівців і основним показником якості здобутої медичної освіти.

Крім того, актуальність і значущість саме управлінського аспекту діяльності шкіл передового досвіду зумовлені наявним розривом між вимогами ринку праці до конкурентоспроможного фахівця та результатами освітньої діяльності медичних коледжів щодо сформованості навичок практичної роботи випускників за обраним напрямом або спеціальністю, володінням сучасними технологіями і засобами професійної діяльності.

Висновок. Отже, необхідність удосконалення системи професійної підготовки і розширення функцій медичних працівників відповідно до світового досвіду, невирішеність питань щодо діяльності шкіл передового досвіду в управлінні медичною освітою, нагальність розв'язання вищевказаних суперечностей і недостатня кількість наукових досліджень із цієї проблеми зумовлюють актуалізацію дослідження діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою в Україні впродовж другої половини ХХ – на початку ХХІ століття.

Список використаної літератури

1. Білик Л. В. Формування паліативної компетентності бакалаврів медицини в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Любов Володимирівна Білик ; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Г. Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2015. – 20 с.
2. Ісаєва О. Інноваційний підхід щодо культурно-освітнього середовища вищих навчальних медичних закладів освіти / О. Ісаєва // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2014. – Вип. 13. – С. 157–162. – Серія «Педагогічні науки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2914/1/Isaeva.pdf>.
3. Кир'ян Т. І. Реалізація педагогічних ідей видатних вітчизняних медиків у навчальному процесі вищої школи (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Тетяна Іванівна Кир'ян; Кіровоградський державний педагогічний ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – 20 с.
4. Концепція медичної освіти педагогічних працівників : Проект // Інформаційний вісник вищої освіти. – 2001. – № 6. – С. 39–42.
5. Костенко В. Г. Педагогічні засади у формуванні іншомовної соціокультурної та професійної компетентції у студентів-медиків / В. Г. Костенко // Постметодика. – 2009. – № 7. – С. 10–12.
6. Кульбашна, Я. Інтернаціоналізація вищої медичної освіти : проблеми і перспективи / Я. Кульбашна // Вища освіта України. – 2015. – № 3. – С. 59–64.
7. Махнюк В. М. Стан медичного забезпечення учнів загальноосвітніх закладів в умовах модернізації системи освіти / В. М. Махнюк // Довкілля та здоров'я. – 2005. – № 2. – С. 45–48.
8. Методологические проблемы современной биологии и медицины / ред. : Г. И. Царегородцева, В. П. Чекурина. – М. : Медицина, 1969. – 215 с.
9. Популярная медицинская энциклопедия / ред. А. Н. Бакулев, Ф. П. Петров. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Сов. энцикл., 1987. – 704 с.
10. Шутько Т. П. Управління формуванням комунікативних якостей молодших медичних спеціалістів / Т. П. Шутько // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – Вип. 8. – Ч. II. – С. 318–321. – (Педагогічні науки). – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/384/1/Shutko.pdf>.

References

1. Bilyk, L. V. (2015). Formation of the palliative competence of the bachelors of medicine in the training process : abstract. dis. ... PhD: 13.00.04 Theory and methods of professional education / L. V. Bilyk; Pereyaslav-Khmelnitsky state pedagogical University named after G. Skovoroda. Pereyaslav-Khmelnitsky (in Ukr.)
2. Isaeva, E. (2014). An Innovative approach to cultural-educational environment of the higher medical educational institutions of education. The Origins of pedagogical skill: collection of Sciences. papers / goal. edited by M. I. Stepanenko. Poltava: NSPU named after V.G. Korolenko, vol. 13, 157–162. Series «Pedagogical Sciences». Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2914/1/Isaeva.pdf>. (in Ukr.)
3. Kiryan, T. I. (2013). Implementation of pedagogical ideas of the outstanding Russian physicians in an educational process of higher school (second half of the twentieth century) : author. dis. ... PhD: 13.00.01

- General pedagogy and history of pedagogy / Tatiana Kiryan; Kirovograd state pedagogical University named V. Vinnichenko. Kirovograd (in Ukr.)
4. The concept of medical education of teaching staff : Project. (2001). *Informazciynyi visnik vizhoji osviti (Information Bulletin of higher education)*, 6, 39–42 (in Ukr.)
 5. Kostenko, V. G. (2009). Pedagogical bases of the formation of foreign language socio-cultural and professional competences in medical students. *Postmetodika (Postmethodik)*, 7, 10–12 (in Ukr.)
 6. Kul'bashna, J. (2015). Internationalization of higher medical education: problems and prospects. *Vizha osvita Ukrayini (Higher education of Ukraine)*, 3, 59–64 (in Ukr.)
 7. Mahn'uk, V. M. (2005). Healthcare students of educational institutions in the conditions of modernization of the education system. *Dovkillya ta zdorovya (Environment and health)*, 2, 45–48 (in Ukr.)
 8. Methodological problems of modern biology and medicine / ed.: G. I. Tsaregorodtseva, V. P. Chekurina. (1969). Moscow: Medicine (in Russ.)
 9. Popular medical encyclopedia / edited by A. N. Bakulev, F. P. Petrov. (1987). Moscow: Sov. encyclopaedia (in Russ.)
 10. Shutko, T. P. (2011). Management of development of communicative qualities of younger medical professionals. *Vitoky pedagogichnoyi maysternosti (The Origins of pedagogical skill)*. Poltava, vol. 8, pat. II, 318–321. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/384/1/Shutko.pdf>. (in Ukr.)

Abstract. *Kozynez O. D. The problem of the activities of the schools of excellence in the management system of medical education in Ukraine of the second half of XX – beginning of XXI century.*

Introduction. *The reform of the health system on a national basis with a focus on improving primary health care and introducing family medicine principles currently put forward new requirements to quality of preparation of specialists of this industry. Since independence in Ukraine becomes possible to study the international experience that triggers the need for reorganization changes in the national medical education system with its maximum approximation to European standards.*

In this regard, traditional notions of health care worker are somewhat outdated. Because the primary professional duty is to provide highly skilled patient care through innovative medical technologies, carrying out Autonomous, preventive work among the population, maintain and strengthen the overall health of citizens, medical employees currently assigned the additional functions of a Manager, educator and researcher.

The purpose of this article is to mainstream the research activities of schools of excellence in the management system of medical education in Ukraine during the second half of XX – beginning of XXI century.

Results. *Since the development of theory and methods of management in education has begun relatively recently, most studies cover only specific aspects of this scientific direction. At present the methodological basis of professional training of bachelors of medicine is the philosophy on corporate governance human resources the representatives of the American classical school of management. Noted that currently successfully developed pedagogical management as a modern management theory in education. Is an in-depth study of the practical aspects of psychology of management in the context of professional training of modern specialists in the medical field.*

Casual separate, the effect of excellence on quality of practical training of medical officers disclosed in the thesis on the history of formation and development of medical education in different regions of Ukraine and in foreign countries.

The relevance of the work of the schools of excellence in the management of medical education is enhanced not only modern requirements to the level of quality in this field, dynamic changes in the national healthcare system, but also the social, economic, ethical and legal aspects of their activities, development of medical science and evidence-based medicine, the intensification of international cooperation in the field of medical and pharmaceutical education. In this regard, a number of important provisions outlined in the Concept of education development in Ukraine 2015-2025, the Law of Ukraine "On higher education" where it is noted that the quality of higher education is the level obtained by a person of knowledge, abilities, skills and other competencies that reflects its readiness in accordance with the standards of higher education. As a result of training health workers have the knowledge, ways of thinking, attitudes, values, skills, abilities, and other personal qualities that are able to demonstrate to the person after the successful completion of the educational program or individual educational components, more stringent requirements for practical training of medical professionals, which is the basis of competitiveness of these specialists and the main indicator of the quality of medical education.

In addition, the relevance and significance of the management aspect of the activities of the schools of excellence due to the existing gap between the requirements of the labor market for a competitive specialist and the results of the educational activities of the medical colleges of formation of practical skills of graduates in their chosen direction or specialty, knowledge of modern technologies and tools of professional activity.

Conclusion. *Therefore, the need to improve the vocational training system and expand the functions of health workers according to world experience, the unresolved questions about the activities of the schools of excellence in the management of medical education, the urgency of the above contradictions and insufficient scientific research on this problem lead to the actualization of research activities of schools of excellence in the management system of medical education in Ukraine during the second half of XX – beginning of XXI century.*

Key words: *activity; schools of excellence; management; medical education; training; education; medical professionals; Ukraine.*

*Одержано редакцією 21.09.2016
Прийнято до публікації 27.09.2016*

УДК 378(09):34:001.8(477)

Корж-Усенко Лариса Вікторівна,
докторант кафедри педагогіки,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка, Україна

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА В ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. *Визначено законодавчі підстави державної політики у вищій освіті в умовах Російської й Австро-угорської імперій, в Українській народній Республіці та Українській державі (1917–1920 рр.), здійснено спробу їх порівняльного аналізу. Розкрито особливості нормативно-правового забезпечення діяльності державних і приватних вищих навчальних закладів на початку ХХ ст. Виокремлено групи документів, що входили до структури правового поля діяльності вищих шкіл у дорадянський період.*

Ключові слова: *законодавча база; нормативно-правове забезпечення; закони, положення; статуту; освітянське законодавство; правове поле; громадянські права і свободи; установчі документи.*

Постановка проблеми. *Доцільність вивчення розвитку законодавчої бази в галузі вищої освіти полягає в необхідності здійснення ретроспективного аналізу тієї системи координат, у межах якої розгорталася діяльність вищих навчальних закладів, з'ясування характеру нормотворчих процесів відповідно до змін державного устрою, політичної кон'юнктури й запитів суспільства.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *Вагомий внесок у розроблення певних аспектів обраної проблеми зробили В. Завальнюк, О. Кірдан, Є. Князев, С. Куліш, Н. Левицька, О. Писарева, Г. Ріккарді. Водночас вітчизняна історіографія має позбутися стереотипу «статутоцентризму», тобто концентрації уваги дослідників виключно на загальноуніверситетських статутах у Російській імперії без урахування всього комплексу нормативно-правового забезпечення системи вищої освіти, включно з законодавчими ініціативами, що висувалися професурою, представниками міністерств і громадськості.*

Мета роботи *полягає у визначенні законодавчих підстав державної політики у вищій освіті в умовах Російської й Австро-угорської імперій, в Українській народній Республіці та Українській державі (1917–1920 рр.), розкритті особливостей нормативно-*